

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ У МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ

Сьогодні однією з найбільш актуальних та складних проблем у всіх випадках збройних конфліктів є проблема забезпечення захисту цивільного населення, в тому числі дітей, на частку яких випадають основні тяготи війни.

Діти, проходячи критичні етапи свого розвитку, в набагато більшому ступені відчувають на собі вплив війни, ніж дорослі; дітям складніше адаптуватися до конфліктної ситуації або реагувати на неї; вони набагато в більшій мірі, ніж дорослі, залежать від того захисту, яку в мирний час забезпечують сім'я, суспільство і закон. Тому проблема співробітництва держав в області захисту прав дітей під час збройних конфліктів є актуальною в міжнародному праві.

Незважаючи на значну кількість наукових робіт, дослідження захисту прав дітей в збройних конфліктах не приділяється достатньої уваги в літературі. У числі вітчизняних вчених назвемо таких дослідників, як М. М. Бірюков, В. Д. Бордун, А. В. Гідірін, С. А. Єгоров та ін. Теоретичну основу роботи сформували праці таких зарубіжних вчених-юристів, як М. Guyot, J. Kaldor.

Початок міжнародно-правового захисту прав і інтересів дітей було покладено в рамках Ліги Націй, а згодом йшло паралельно із загальною міжнародно-правовою регламентацією прав людини під егідою Організації Об'єднаних Націй. Ці процеси знаходилися в тісному взаємозв'язку і взаємозалежності. Міжнародно-правові норми про права дітей і про захист дітей є складовою частиною загальних норм про права людини.

До числа документів, які регулюють права дітей в період збройних конфліктів відносяться Декларація прав дитини 1924 року, Декларація про права дитини 1959 року, Конвенція про права дитини 1989 року. Велике значення мають міжнародно-правові акти універсального характеру в захисті прав та інтересів дітей. До таких відносяться: Загальна декларація прав людини 1948 року, а також міжнародні Пакти про права людини 1966 року, що стосуються захисту цивільних і

політичних прав, економічних, соціальних і культурних прав.

У 1949 року на Дипломатичній конференції в Женеві були прийняті чотири Женевські конвенції про захист жертв війни. IV Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни надавала дітям правовий захист в період міжнародних збройних конфліктів. Незабаром до цієї конвенції були прийняті Додаткові протоколи. Женевська конвенція і Протоколи надали можливість отримати дітям загальний і спеціальний захист у час збройних конфліктів, незалежно від їх характеру (міжнародного чи не міжнародного) і від того, беруть участь діти у бойових діях чи ні [2, с. 323].

Виділення прав дітей державами в окрему категорію прав, що підлягають особливому захисту вперше спостерігається з наданням їм особливої поваги і захисту від будь-якого роду непристойних посягань. Держави акцентують увагу на тому, щоб сторони, які беруть участь в конфлікті, робили всі можливі заходи для того, щоб діти, які не досягли п'ятнадцятирічного віку, не брали безпосередньої участі у військових діях. Конфліктуючим сторонам слід утриматися від вербування дітей в свої збройні сили, а в разі вербування з числа осіб, які досягли п'ятнадцятирічного віку, але яким ще не виповнилося вісімнадцять років, віддавати перевагу особам старшого віку [3]. Ця умова дуже важлива, тому що це не дозволяє дітям до 18 років брати участь у військових діях і тим самим збільшується ступінь їх захисту. Для реалізації цієї умови держави ввели абсолютну заборону на участь у військових діях особам до 15 років.

Відповідно до п. 1 ст. 38 Конвенції ООН про права дитини країни-учасниці повинні поважати принципи та норми, що застосовуються у випадку збройних конфліктів та пов'язані з відношенням до дітей [1].

Серед міжурядових організацій, що займаються захистом прав дітей в період збройних конфліктів, відзначити діяльність Організації Об'єднаних Націй та її спеціалізованих органів і установ. Так, забезпечують захист вразливої частини населення такі органи як: Генеральна Асамблея ООН, Рада Безпеки ООН, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), ЮНЕСКО, ВООЗ, МОП. На захист прав дітей спрямовані наступні види діяльності: розгляд доповідей про випадки порушення прав дітей; дослідження зон збройного конфлікту з метою оцінки ситуації і здійснення необхідної діяльності для захисту прав дітей; встановлення діалогу з державами-порушниками прав дітей тощо.

Порушення прав дітей з боку учасників збройних конфліктів

являють собою найвищу загрозу не тільки справжньому, а й майбутнього. Безпека, гармонійний і правильний розвиток дітей, забезпечення їх здоров'я і захист від насильства – це єдиний шлях, який дозволить подолати всі наслідки збройних конфліктів і створити умови для нормального життя. Лише взаємодія і злагоджена ефективна робота всіх елементів механізму захисту прав дітей в період збройних конфліктів допоможе забезпечити дитині щасливе дитинство і світле майбутнє. Це буде сприяти запобіганню збройних конфліктів в майбутньому.

Джерела:

1. Конвенція про права дитини. *Довідкова-правова система «КонсультантПлюс»*. URL:<http://www.consultant.ru>.
2. Лукашук І. І. Міжнародне право: Особлива частина: Підручник. М., 1997. 511 с.
3. Лук'янцев Г. Проблема участі дітей у збройних конфліктах і її рішення в рамках ООН // Діти в збройних конфліктах. 2000. №2 (24).

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Федорова Т. С.